

חמש עשרה נשים פרק ראשון יבמות

י.

וסימניך מס נולד ויבס כו'. כדפי' אלמא מדתני רבי חייל כזולן אני קורא צהן ואפילו באשת אחיו שלא היה בעולם אלמא מנה דמתני' תני פלוגתא דהא רבי חייל אמתני' קאי: לרבי ליה ליה בני כללי. דר' חייל הלך לא מוקמי מתי' בפלוגתא אלא כזולד ולבסוף ייבס לרבי הכל: אמו אנוסת אביו כהא משכחת לה. להכי לא נקט רבי במתני' שאי אמה קורא בה האסורה לזה מותרת לזה ואחותה כשהיא יבמתה מתייבמת שיהו צ' אחיות נופלות להתייבס ותהא זו אסורה לזה משום אמו וכן זו על זה ומותרת לשני אלא חלה משכחת לה או האסורה לזה מותרת לזה או אחותה כשהיא יבמתה: אי יעקב שפי אחיות אנס. וילדה לו האחת לוי והאחת יהודה וגשא ראוני אנוסת אביו אמו של לוי ושמעון גשא אנוסת אביו אמו של יעקב שפי אחיות יבמתה. נופלת לייבוס לפני לוי יהודה בניה משכחת לה: האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה. לפי שמתיהן אסורות על שניהם אמו של לוי אסורה לו משום אמו ואחותה משום אחות האם וכן ליהודה ושמהין פטורות מן החליצה ומן הייבוס: ואי שפי נכריות אנס. וילדו לו צ' בנים וגשום צ' בנים מאשה אחרת ונפלו לפני בניהם האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אצל לאו אחיות ינהו ועיקר מילתיה דרבי חייל משום ייבוס שפי אחיות נקט: ה"ג רב אשי אמר לעולם ליה ליה לר' בני כללי ובפלוגתא קא מייירי. כלומר לא תימא דהא דלא תני אמו אנוסת אביו משום דלא משכחת [צהן] הני כללי דלרבי ל"ל הני כללי ולא תימא להכי שבקיה דלא מייירי בפלוגתא דבפלוגתא ודאי קמייירי ומאי אין לו מוח דקאמר ליה ה"ק ליה כו': דאמר באנוסת אביו. ולא משכחת לה שפולח אס לפני בנה לייבוס מאחיו ומאביו: דאי עבר ונסיב. את אנוסת אביו ונפלה לייבוס לפני בנה וליתני: בלא דאי נמי משכחת. שלא עבר זה המת בנישואיה: אנס כלום. ועבר על דת: ואע"פ.

(א) לקמן י"ג. (ב) [לקמן ע"ה.] (ג) [בפסחים ק"ה.] מנחות (ג"ג.) (ד) [גיטות הערוך בערך פסק פסקה.] (ה) [ע"ל ט"ו.] (ו) [שם:] מאביו. (ז) [ע"ע תוס' גיטין כד"ה אפילו לא.]

הגהות הב"ח

(א) גמ' מת נולד ויבס לר' כ"ל ויבסת אלא ממח: (ב) שם מותרת לזה לא משכחת לה ואי צ' ב' (ג) תוס' ד"ה לעולם וכו' אסורה עליו ברם כהא הו': (ד) ד"ה לר' יהודה וכו' משכחת לה כגון שקידש:

הגהות מהר"ב

רנשבורג
[א] גמ' באחותה דאסורה קמייירי באחותה דאסורה לא קמייירי כ"ל:

וסימניך מת נולד ויבם מת נולד ויבם (א) אלא לרבי הני כללי לית ליה רב אדא קרחינא קמיה דרב כהנא אמר משמיה דרבא לעולם את ליה לרבי הני כללי והכי קא"ל אמו אנוסת אביו כהא משכחת לה בתרתי לא קמשכחת לה אי יעקב ב' אחיות אנס אחותה שהיא יבמתה משכחת לה האסורה לזה מותרת לזה לא משכחת לה ויא' ב' נכריות אנס האסורה לזה מותרת לזה משכחת לה אחותה שהיא יבמתה לא לרבי הני כללי ובפלוגתא קמייירי ומאי כמדומה אני שאין לו מוח בקדקדו דקאמר ליה ה"ק ליה מ"ט לא דייקת מתני' דמתני' ר' יהודה היא [דאמר באנוסת אביו] דקתני שש עריות חמורות מאלו מפני שהן נשואות לאחרים צרותיהן מותרות אמו ואשת אביו ואחות אביו מאי אמו אילימא נשואת אביו היינו אשת אביו אלא לאו אנוסת אביו וקתני מפני שהן נשואות לאחרים לאחרים אין לאחין לא מאן שמעת ליה דאית ליה האי סברא ר' יהודה דאמר באנוסת אביו משום הכי לא תני ליה א"ל רבינא לרב אשי לר' יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב דאי לא קתני א"ל רב אשי לרב כהנא בלא דאי נמי משכחת לה יעקב אנס כלתו והוליד ממנה בן ומת [ראובן] בלא בנים ונפלה לה קמי ברה ומיגו דאיהי אסירה צרתה נמי אסירה א"ל א באחותה דהתירא קמייירי באחותה דאיסורא לא קמייירי ואף על פי כ' בדרקה לוי במתני' דתני לוי אמו פעמים פוטרת צרתה ופעמים אינה פוטרת צרתה כיצד היתה אמו נשואת אביו ונשאת לאחיו מאביו ומת זו היא אמו שאין פוטרת צרתה היתה

לעולם בית היה לרבי הני כללי ובפלוגתא קמייירי. וא"ת ליתני אשת איש שפוטרת לרמה כגון דלמחר לה ל"ו גיטין ע"מ שלא תנשא לפלוני דפלוני בהמגרש (גיטין דף פד.) ר"א ורבנן דלר"א הוי גט ואסורה לפלוני ואם נשאת לאחיו ומת פוטרת לרבי ואע"פ דאסורה לכל אדם אפי' לרבי ארבעה מדרבנן עד שימות המגרש או הפלוני דחיישינן שמא תנשא לו לאחר שמתאלמן או תתגרש מזה ונמלאו בניה ממורים כדחיישינן בהמגרש (שם דף פד.) ע"מ שלא תבעלי לפלוני שמא תבעל לו אחר שמתאלמן או אחר שמתגרש ובעודה מחתו ליכא למיחש ליה ומאכל ואיך מ"מ לוי דקתני נמי דאי כדאמרין לקמן קשה דליתני נמי לך ולמאן דנפקא ליה מאחות אשה ניחא ללא דמי הך לאחות אשה דע"מ שלא תנשא שריא ליה בזנות וע"מ שלא תבעלי יכולה היא להתקדש לו ולא דמיא לאחות אשה ובע"מ שלא תנשא ולא תבעלי נמי אי חשיב שיעור כמו בחוץ מפלוני מ"מ לוי שריא ליה כי נשאת לאחיו קודם ואפי' אי לא חשיב שיעור מ"מ לא דמי לאחות אשה דהתם בשעת נפילה הוי אחות אשתו אצל הכא בשעת נפילה אינה אשת איש עד שבעל לו ואפי' תחשבה אשת איש כיון שמתעס אשת איש אסורה לבעל לוי מ"מ לא דמי כיון שאת בעל לייבס שנאסרה עליו הויא אשת איש ולא היתה אשת אחיו מעולם הלכך לא פטרה לרמה ומיהו למאן דנפקא ליה מולקחה כל היכא דאיכא מרי ליקומין קשה וי"ל אע"ג דלוי מני דאי ובפלוגתא קמייירי לא קמייירי אלא בפלוגתא דס"ל לתנא דמתני' כוותיה מדע דלא תני לוי חייבי לאחין אע"ג דלר"ע לאו בני חליצה וייבוס ינהו ומאן דמוסיף לעיל אשת אחיו שלא היה בעולמו ומשכחת לה כר"ש אע"ג דשמא תנא דמתני' לא סבר לה כר"ש היינו משום דכזולן אני קורא צהן משמע ליה דקאי אכולהו אצל אי מודו רבנן לר"א בקידושין דמספקא ליה לאביו מדרבנן דאמר ר' יוחנן וכו' (שם דף פד.)

ליתני אשת איש דמשכחת לה אפילו לרבנן כגון שצא ראוני וקדשה חוץ משמעון וצא שמעון וקדשה סתם ומת שמעון [ונפלה לפני לוי אחין] וצתה נמי משכחת לה כגון שקדשה ראוני חוץ משני אחין וי"ל דלא קרינא לגביה אשת המת דכבר נאסרה [עליו לפני קדושי אחים] משום אשת [אח] ולא חשיב ערוה בזמקום מנחה ומיהו אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בהמגרש (שם דף פד.) וסע' ליתני הכא אשת צ' מתים כגון שצא ראוני וקדשה חוץ משמעון ולוי אחיו (קדושין דף קז.) דאפילו הן ק' תופסין ומשכחת בהן נמי צרת ומהו דצ"ג [לקמן לא:] וסע' ד"ה מדרבנן] ובפ"ב [לקמן י"ה.] וסע' משמע דאשת שני מתים גזירה דרבנן וסע' אפרש וצירושלמי בריש המגרש פריך לה מתיב ר' חנינא בשם רבי פנחס ליתני ט"ו נשים כר"א ומשני תמן התורה אסרה עליו (א) הכא הוא אסרה עליו ופי' רבינו יצחק תמן התורה אסרה עליו ונשנאשה המת אין לה היתר להתייבס כשימות מפני שאין איקור שבה תלוי בשום אדם אלא בזמורה שאסרה עליו אצל אשת איש האיקור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנה לייבס קודם שימות אחיו שנשאה והכי לא תני להו דלא דמו להו לפי שצד המגרש להתיירא: דקתני שש עריות חמורות מא"ו בו. ומימנה דמאי ס"ד דנהו דלעיל דלא דייקי מסיפא וממ"נ כיון דתני לה גבי שש עריות לא אפרש למיתנייה ברישא וי"ל דקשיא וי"ל דקשיא ליה ללוי דקשיא ליה ללוי דקשיא ליה ללוי וצביפא לא הוה ליה למיתני אלא ה' ואע"ג דאית ליה כרבי יהודה ה"ל למיתני ששה עשר דאי עבר ונסיב ושני ליה רבי בפלוגתא לא קא מייירי ודאי לא קא מייירי: דר"ב יהודה נמי משכחת לה דאי עבר ונסיב. מימנה דבלא דאי עבר ונסיב נמי משכחת לה (א) שקידש ולא בעל דאפילו אביו דאמר בפרק בתרא דקידושין (דף ע"ה.) גבי אלמנה לכ"ג קידש לוקה היינו משום דכתיב לא יקח אצל הכא לא יגלה כתיב וי"ל דשמא אסור לקדש מדרבנן שמא יבעול ואפילו יהא מותר לקדשה חשיב דאי מטעם שאסור לצוא עליה וא"ת אפילו ע"י דאי הכי משכחת לה הא ר' יהודה סבר כר"ע בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נ"ג.) דאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאחין וי"ל דלא סבר לה הש"ס כדביימת דההיא אלא כמתני' דפליגי עלה ועוד דעל כרחק מתני' דהכא לא סברה בזה כרבי יהודה דהא דתני קתני בפ"ב [לקמן דף כ.] איסור מנחה ואיסור קדושה חוללת ולא מתייבמת ואי אין קדושין תופסין בחייבי לאחין חליצה נמי לא תיבעי וא"ת בחייבי לאחין דשאר מנלן דלא סבר מתני' כרבי יהודה דאיסור מנחה ואיסור קדושה מפרש לקמן כגון אלמנה לכ"ג גרושה וחלוצה לכהן הדיעו ממורת ונתינה לישראל וכו' דע"כ מתני'

שש עריות. יש שמורות מאלו ומיהו חומר שלהן שנשואות לאחרים, ואין יוכלן להשגא לאחיו מאביו, ואם מתו בעליהן סבן נכרים אצל זה לרבותיהן מותרות להשגא לזה [דקסו] (א.) אמו. אינה יכול להשגא לאחיו על זה מאביו שהרי היא לו אשת האב וכן אשת האב ואחות אביו ואחותו מאביו ואשת אחיו מאביו שהיו לו בנים ואשת אחי אביו, כגון אסורות לאחיו מאביו כשם שאסורות עליו, ואין נשואו לאחריה נשואו על זה ואם נשאו לאחרים ונשאו נשים אחרות ומתו מותרות להשגא לזה, שאין צרת ערוה אסורה אלא כשנפלה לייבוס עם הערוה פעם אחת, שכן שפוטרה לצרת ערוה עולמית כפיסור אשת אח שש לו בנים (שם).